

Een tweede kans om een eerste indruk te maken

Destructief gedrag bij leerlingen kan een reden zijn om Rebound in te schakelen. Sinds 2004 is dat een verplichte voorziening in het voortgezet onderwijs, die moet zorgen voor een veiliger schoolklimaat. Een inventarisatie.

door Sanne van Drenth

Boeken niet bij zich, huiswerk niet gemaakt, door de instructie heen praten, ongeoorloofd verzuim, stoned de klas binnen komen, afspraken niet nakomen, roepen en schelden, met materiaal gooien, lak aan autoriteit, grote negatieve invloed op de veiligheid in de klas .... Iedereen die in het onderwijs werkt, herkent vast minstens één van deze voorbeelden van destructief gedrag.

Regie kwijt

Een belangrijk signaal dat het uit de hand loopt, is wanneer het gedrag van de leerling ten koste gaat van andere leerlingen, als het leerklimaat in de klas en het groepsproces ernstig verstoord zijn. Als je de regie dreigt te verliezen, is het misschien tijd om de leerling

Blijf niet te lang zelf van alles uitproberen

te bespreken in het zorgteam op je school. Zij kunnen contact opnemen met de coördinator van de Rebound-voorziening die is aangesloten bij het samenwerkingsverband van die regio.

Rebound ontlast de school

In januari 2004 schoot een 17-jarige jongen de conector van het Haagse Terra College dood uit onvrede over schorsing. Sindsdien is ieder samenwerkingsverband in het voortgezet onderwijs verplicht een Rebound-voorziening te hebben. Rebound is een voorziening die scholen ontlast leerlingen die tijdelijk niet te handhaven zijn, die het veilige schoolklimaat (gaan) schenden en voor wie de begeleidingsmogelijkheden in en om de school niet toereikend zijn. Het biedt leerlingen een niet-vrijblijvende kans om binnen ongeveer dertien weken een nieuwe start te maken op hun eigen school, of zo nodig een andere vorm van een passend vervolgtraject. Een leerling die aangemeld wordt door de school, met toestemming van de ouders of verzorgers, staat bij Rebound een intensief begeleidingstraject te wachten. Daarin spelen onderwijs en gedragstrainingen een belangrijke rol.

Gedragstraining schept bewustzijn

Per Reboundvoorziening bestaan verschillen. In Uden bijvoorbeeld volgen de leerlingen in een groep van maximaal zeven personen dagelijks een vast programma met iedere week vier gedragstrainingen. Binnen de sociale vaardigheidstraining ligt

het accent op omgang met anderen, bewustwording van wat hun eigen houding betekent voor de omgeving en hoe ze er zelf invloed op hebben. De training agressiebeheersing laat de verschillende emoties aan bod komen en biedt oefeningen om bewust zijn te ontwikkelen. Hoe signaleer je 'trigger'-momenten? Welke keuze heb je in de uiting van de emotie die je op dat moment voelt? Wanneer slaat irritatie om naar boosheid of blinde woede? Een thematraining geeft aandacht aan actuele thema's. Hierbij kun je denken aan alcohol en drugs, levenbeschouwelijke onderwerpen en verleidingen.

Persoonlijke gebruiksaanwijzing schrijven

Maar er is vooral veel te doen in het motiveren en activeren van de leerling. De zin in schoolwerk is vaak behoorlijk gezakt, terwijl het programma toch gevolgd moet worden. Onderwijs moet nu eenmaal, dat zegt de inspectie en daar ziet de leerplichtambtenaar op toe. De begeleiding richt zich er dan ook op om de motivatie te vergroten, de weerstanden opzichte van het onderwijs te onderzoeken en hierop te coachen. Zo schrijven jongeren in de school-motivatietraining bijvoorbeeld hun persoonlijke gebruiksaanwijzing.

Rebound-periode is periode van bezinning voor leerling en docenten

Hierin beschrijven ze welke aanpak van docenten het beste bij hen past en wanneer ze gemotiveerd worden. Iedere dag is onderwijs een vast onderdeel van het programma. Er wordt hard gewerkt aan studiehouding en -vaardigheden, het wegwerken van eventuele achterstanden en welke manier van leren bij de jongeren past. Ze beantwoorden vragen als: Wanneer kun jij je het beste concentreren?

Wat heb je daarvoor nodig? Wanneer onthoud je leerstof het beste?

Niveaoverschillen binnen één groep
Samenwerking oefenen de leerlingen tijdens kookles, creatieve les en sportles. Zo maken ze kennis met een respectvolle houding voor ieders niveau en inbreng. Omdat de samenstelling van de groep enorm divers is, van praktijkonderwijs tot vwo, is er als vanzelf al veel aandacht voor verschillen, maar worden ook juist de overeenkomsten ontdekt en verkend. Een sfeer waarin open gecommuniceerd wordt en ruimte is om elkaar rechtstreeks aan te spreken, zorgt dat de jongeren zich bewust worden van hun houding en wat die betekent voor hun omgeving. Stapje voor stapje laat de spiegel een scherper beeld zien waarin ze zich steeds meer gaan herkennen. Het moment van herkenning is het moment van loslaten en veranderen van datgene wat niet wenselijk is.

Er blijft contact met school

Gedurende het Rebound-traject wordt er intensief contact onderhouden met de mentor (of een andere contactpersoon van de school van herkomst). De leerling blijft bij die school ingeschreven. De vorderingen of soms stagnatie van het gedrag en het onderwijs wordt besproken en steeds geëvalueerd. Zo kunnen Rebound en de school bepalen of dezelfde koers aangehouden blijft, of dat de leerling eerst een zijspoor moet bewandelen voordat hij weer de grote weg op kan.

De school is verantwoordelijk voor het samenstellen van een leerstofpakket waarmee de leerling eventueel na dertien weken weer kan terugkomen. Rebound zorgt voor een werkplan met doelen en actieplannen, die als leidraad fungeren tijdens de tussen- en eind-evaluatie. Dat is tevens een houvast voor de leerling. In de verbinding en communicatie met zijn school

Handvatten en tips

Vóór aanmelding bij Rebound:

- Signaleer welk gedrag de leerling vertoont en welk effect dit heeft op de klas en op u als mentor/docent. Wat zijn de ervaringen van andere docenten?
- Bespreek met de leerling wat u ziet en vraag wat hij/zijn daar zelf van vindt. Probeer samen naar een oplossing te zoeken, eventueel met hulp van het zorgteam.
- Blijf niet te lang zelf aanmoderen of allerlei dingen proberen. Probeer een leerling zo snel mogelijk in een Rebound-voorziening te plaatsen. Dat is passend voor alle partijen: de leerling, zijn ouders en de docenten. En in oktober/november zijn er meestal nog geen wachtlijsten.
- Neem contact op met ouders; zoek de samenwerking op, vermijd tegenwerking!
- Wanneer het gedrag niet of nauwelijks verandert, bespreek dan een eventuele aanmelding voor Rebound in het zorgteam. Dat kan contact opnemen met Rebound; er volgt een verkennend gesprek met de leerling op school. Daarna wordt geïndiceerd of Rebound een positieve bijdrage kan leveren voor de leerling, de ouders en de school.

gaat het nog al eens mis. Het gebeurt regelmatig dat de leerling niet echt een tweede kans krijgt. Daarom is die communicatie van essentieel belang.

Beroep doen op herstelrecht

Een time-out bij de Rebound betekent een periode van rust en bezinning voor zowel de leerling als de mentor en docenten die hem in de klas hebben. De mentor heeft tijd te evalueren op vragen hoe het zover heeft kunnen komen, wat hij heeft ingezet om de situatie te verbeteren, waar hij tegenaan liep, hoe de klas met de afwezigheid omgaat en wat dit betekent voor de terugkeer. Vooral dat laatste vraagt een beroep

op herstelrecht. Een tweede kans krijgen op dezelfde school, meestal in dezelfde klas, betekent opnieuw aftasten, verkennen en leren kennen. Het gaat erom de leerling te verwelkomen als nieuwe leerling en erop te vertrouwen dat er geïnvesteerd is in verandering van het gedrag. Dat vraagt nogal wat – van zowel docenten als van de klas.

Iedereen kan zijn hart luchten

Aan het begin van de dertien-weekenperiode bezoeken de begeleiders van de Rebound in Uden het team dat met de leerling heeft gewerkt. Hier krijgt het team ruimte om te vertellen wat er lastig was. De docenten kunnen hun hart luchten en krijgen erkenning voor de situatie. Je hart luchten betekent dat er ruimte komt voor een nieuwe kijk op zaken, voor zowel docenten als leerlingen. Er komt ruimte om na te denken over wat je bij terugkomst van de leerling verwacht.

Aan het einde van de periode gaat de leerling zelf naar zijn klas en geeft een presentatie over waar hij de afgelopen periode is geweest, wat het voor hem heeft betekend en wat het hem heeft gebracht. Op die manier wordt het succes op terugkeer groter. Immers: hoe meer je van elkaar weet, hoe meer je elkaar leert begrijpen.

Overgangperiode: half Rebound, half naar school

Om de terugkeer van de Rebound naar de school nog soepeler te laten verlopen, volgt de leerling de laatste paar weken van de Reboundperiode, in overleg met de school, bepaalde lessen op zijn 'oude' school. De leerling kan nog een beroep doen op de begeleiding van Rebound en ervaren hoe het er in de klas aan toe gaat. Op die manier kan hij al het geleerde en geoefende toepassen.

Hoe zit het met de betrokkenheid van de ouders van zo'n leerling, vraagt u zich wellicht af. Die spelen een zeer belangrijke rol in het proces. Hoe de ouders tegenover de Rebound-deelname staan en hoe het contact is met

De leerling is aangemeld:

- De school zorgt voor lesmateriaal voor de hele Rebound-periode inclusief toetsmateriaal.
- De leerling is uit de klas; neem opnieuw het groepsproces onder de loep en investeer erin. Zorg voor een open communicatie in de klas. Vertel waar de leerling is en bereid de klas voor op terugkomst.
- Laat de medeleerlingen vertellen over hun ervaring met de leerling en bespreek wat dat betekent op dit moment. Zorg dat het erkenning blijft en geen klaagzang wordt.
- Onderhoud gedurende de Rebound-periode contact met de coach van Rebound.

De leerling komt terug:

- Geef aan het team een terugkoppeling over de ontwikkelingen.
- Maak concrete, duidelijk geformuleerde afspraken met de leerling en met de groep. Spreek verwachtingen uit.
- Verwelkom de leerling als een nieuwe leerling, geef hem een tweede kans om een eerste indruk te maken.

de school van herkomst, bepaalt in grote mate de houding en motivatie van de leerling bij Rebound. Ouders blijven wekelijks op de hoogte van de ontwikkelingen van hun kind en kunnen met al hun vragen terecht bij de Rebound-coach. Zo nodig bemiddelt Rebound in de samenwerking tussen ouders, leerling en school. Als de leerling dan terugkomt, is dat als een 'nieuwe leerling' en krijgt hij een tweede kans om een eerste indruk te maken.

Sanne van Drenth is docent, gedrags-trainer en coach bij de Rebound SVB Uden. Daarnaast heeft zij een trainingsbureau (www.rhea-trainingcoaching.nl) en is zij seniortrainer bij HPC. www.hpc.nu